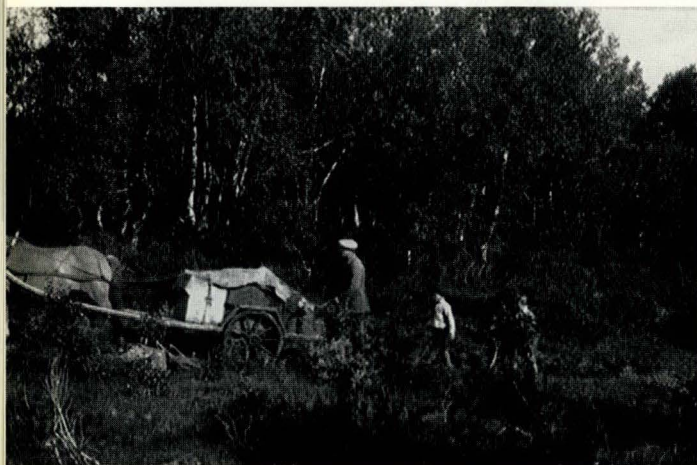

Thorbjørn Smedsrud

Lykkelige sommerferier ved Langen på Tolga

Det begynte med at far, «storfiskeren på flue», i 1926 fikk høre om Langen og all den fine ørreten der i elver og vann. Mens en faster og en moster passet oss tre barna på fars hytte på Lørenskog ved Oslo, dro far og mor oppover Østerdalen på den smalsporete jernbanen til Tolga stasjon og derfra videre til Kaspara Grue på Langen gård inne på fjellveien mot Os. Etter en ukes tid kom de hjem igjen og de fortalte da en masse ting fra denne fine fjellturen. Dit skal vi alle dra neste år, sa de.

Vi ble hentet på Tolga stasjon av Jon med best og kjerre. Foto: Privat

I slutten av juli 1927 dro så hele familien sammen med en annen familie, som også hadde tre barn, til en 14 dagers ferie dit opp. På gården leide vi et hus, hvor fami-liene bodde i hver sin ende av bygningen, med et stort felles kjøkken i midten. Kaspara, som var enke, hadde en hjemmевærende sønn, Jon, som hentet oss med hest på stasjonen. Datteren Jorun var for det meste på seteren, som lå på den andre siden av Langenvannet. Familien kom opprinnelig fra området ved Aursunden, en drøy mils vei nordøst for Røros.

Denne fjellveien fra Tolga liknet den gang mest på en kjerrevei, hvor også bekkefar måtte forseres. Det kunne vel være om lag tre kilometer frem til gården - svingete og opp og ned hele veien. Hesten var en såkalt vestlandshest som var blitt 28 år gammel. Den hadde ord på seg for å løpe

oppoverbakker og gå nedoverbakker. Snill og rolig av gemytt, var den. Like før gården passerte vi en flott tømmerhytte, kalt sportshytta. Vi barna trodde at det var på denne vi skulle bo, men ble noe skuffet da vi fikk se de gamle bygningene på gården hvor vi skulle bo. Men ganske snart stortrivdes vi blant disse, selv om vi også reagerte på den sterke tjærelukten som nærmest oste ut fra tømmerveggene. Og midt på gårdstunet var brønnen, med en solid lem over. Torvtaket på det gamle bolighuset var også noe nytt for oss. I enden av dette huset var vedskjul og bod for redskaper og verktøy. Ellers var det låve med "sommerfjøset" samt stall for hesten og kyr. Aller mest reagerte vi på at når vi i vårt hus skulle legge oss om kvelden så ble ikke ytterdøren låst. Det tok noen dager før dette ble "godkjent" av oss barna.

På utflukt til "Øya" i Langenvannet. Foto: Privat.

På oversiden av gården var et engstykke med utelade, som tilhørte en gård i kirkebygda Vingelen. Fra engstykket var det sti videre opp til vidda, hvor vi kunne se Langsfjellhogna, med sine 1200 m.o.h. Ved «sommer-fjøset» var det gjerde og grind, hvorfra vi kunne følge en sti/kløvvei til postkontoret som het Vangrøfta. Dette lå ca. tre kilometer videre i retning Os.

Vel innstallert i vårt hus, kom mødrene med en hyggelig liten overraskelse. Samtlige fikk en velkomst-eggedosis. Unødig å si hvordan den smakte! Jeg tror at de voksne hadde en bitteliten konjakk oppi. Det ble livlig prat om turen som hadde tatt hele dagen. Inntrykkene var store og mange, og før vi visste ordet av det så bar det til sengs.

Ferien vår - og særlig gjaldt det oss barna - begynte dagen derpå, med rask marsj nedover en sti, over en bekk, og så var vi plutselig nede ved vannet og de to båtene som det hadde vært så mye prat om. Den tredje båten, som ble kalt «den gule fare», var slik at hvis noen trådte i den, så gikk den rett og slett rundt. Solen skinte og de to andre båtene bragte oss rundt på en fin tur ut på vannet, stolt manøvrert av de to fedrene. To garn ble samtidig satt ut på en grunne i vannet.

Dagen etter fikk jeg - 6 åringen -

det ærefulle oppdrag å ro båten, mens far tok opp sitt garn. Det var da jeg lærte "å skåte". Og far plukket opp ganske mange og velvokste ørreter. Senere på dagen gikk fedrene på fiske i den elven som rant ned i Langenvannet, og som vanlig hadde far fiskeklykken med seg. Det ble ørretmiddag og de første lag ble lagt i den medbragte "otting" - til produksjon av rakørret for kommende jul.

Og det ble flere slags fiske. Neste dag skulle vi «otre» på vannet. Det var ikke fullt så vellykket. Far mente grunnen var skrikene til en stor-lom - en fugl som var fæl til å fange fisk. Vi gikk derfor heller i land på "Øya", som lå midt i Langenvannet, og der ble det servert god mat og drikke. Vi nøt den fine utsikten derfra, blandt annet så vi over til Jorun på setra. Det ble fortalt at hun var redd for tordenvær. Når de svarte skyene kom på himmelen, ropte hun over til gården, og Jon måtte raskt ro over til henne.

Som dagene gikk, fulgte stadig nye opplevelser. En som satte sitt særpreg på disse var Ivar, den 15-årige sønnen til den andre familien. Han viste seg å være en meget veltalende ung mann, som med sine mange historier fra hovedstaden i høy grad imponerte Kaspara. Han er visst en stor kar, han Ivar, kunne hun si. Men Ivar var ofte så uheldig, stakkar. En gang satte fiskekroken seg fast i nesa hans, så faren måtte foreta en liten, amatørmessig operasjon. En annen gang, da vi alle hjalp Jon med "lauving", kom den skarpe huggekniven hans bort i en av fingrene så blodet fløt. Og så skulle han, hjelpsom som han var, ro Kaspara over vannet en dag. Hun hadde med seg et spann med fløte og noe bakst til datteren på setra. Da Ivar skulle holde disse tingene, mens Kaspara fant sin plass i båten, gikk plutselig alt sammen overbord og forsvant i vannet. Hva kunne man gjøre med sånt. Og etter en ukes tid skulle alle de voksne gå til postkontoret for å hente avi-

ser og eventuell post. På hjemveien ble Ivar noe etter de andre. Da alle var vel hjemme igjen, kom Ivar stolt med en liten geit. Denne hadde han lokket med seg ved hjelp av litt tobakk. Men da fikk han streng beskjed om å bringe geiten tilbake. Ivar kom ikke hjem før langt ut på kvelden.

Ellers hadde vi alle våre fine fjellturer. Faren i den andre familien hadde laget spaserstokker til hver av oss. Men så var det kuflokkene vi da møtte, blant disse var det alltid en sint okse. Han skulle vel passe på "sitt harem". Det var da alle røde plagg plutselig forsvant i lommer og poser og de fleste av oss speidet etter gjerder, høye steiner eller trær som kunne være til beskyttelse. Men far som var vokst opp på landet, fikk alltid jaget oxen bort. Vi følte oss bestandig trygge, når han gikk først i følget. Ellers var det sjelden å møte andre dyr, men Jon fortalte at noen år tidligere hadde de hørt ulvehyl borte i det nærmeste skogstykket. Det var ikke særlig hyggelig.

Et annet dyr, som var huskatten, ble vi kjærlig kjent med. En dag hadde den fått unger. De holdt til oppunder taket ved inngangsdøren. Til vår store overraskelse så vi at disse var født blinde. Det var en ny opplevelse.

En dag så vi to gutter oppe ved utladen. Kaspara advarte da oss småguttene. Vi måtte være forsiktige når vi snakket med dem, for de hadde så lett for å bli sinte. Kaspara selv var alltid så blid, men hun kunne være morsom på sin måte. For en dag hadde mødrene sagt til henne at det var så vanskelig å få vispet krem av fløten. Det er bare å ha i litt eddik det, hadde hun svart. Dette moret familiene mange ganger siden.

På lauving. Her ser vi Jon med oks og Kaspara Grue med skaut. Foto: Privat.

Ellers hadde vi alle så mange fiske-middager at mødrene måtte gå ut på tunet til slutt hver gang fisken ble stekt eller kokt. De orket faktisk ikke lukten lenger. På hjemturen byttet vi småguttene på å få sitte på hesten, på turen til Tolga stasjon. Det hadde virkelig vært en opplevelsersrik sommerferie.

På samme turen sommeren 1929 kom varmen så plutselig at bekker og elver gikk over sine bredder. Over den største bekken vår på fjellveien gikk vannet helt opp til dragkjerra. Vi småguttene fikk da sitte på, og vi sang i kor: "Vi går ombord i briggen Albertine".

På gården var alt uforandret, bortsett fra at den gamle stallen var blitt revet og at rommene inne i huset vårt så noe mindre ut enn de hadde gjort to år tidligere. Sinkbøtten med vann sto fortsatt på plass i kjøkkenet. Det var den jeg i 1927 hadde greid å bære inn til far i vårt soverom, da han hadde bedt meg om å hente en "øskje" vann til seg. Det ordet hadde jeg nå lært.

Og ørreten ble fisket i samme mengder og på samme måte og i samme vann som sist. Bare Ivar hadde forandret seg, han var blitt noe roligere. Og sola stekte så denne sommeren at vi på en av våre fjellturer fikk lov til å ta en kort dukkert i en av

bekken som nå var blitt en liten elv med kulper her og der. Bekken vår nedenfor gården var blitt så «stor» at vi gutta bygde en slags båt av kassebord, som vi ville prøve å seile med der. Men da ble vi sørgelig skuffet. Fartøyet vårt sank med en gang. Og vi som hadde jobbet en hel dag med å bygge den! Til gjengjeld fikk vi være med Jon en tur til setra, og det ble en uforglemmelig opplevelse. Vi hadde tidligere aldri vært på noen seter. Blomster og fugler var vi også blitt interessert i. De gule ballblom blomstret overalt, men på disse var det lus. Og småfuglers reder fikk vi ikke røre, men vi lærte de forskjellige fuglers egg å kjenne. Og vi hadde fått fiskestenger, som ga oss av og til noe småfangst. Det var også flere folk å se. På "sportshytta" bodde familien Gude. Datteren deres hadde så vidt lært å snakke, og som hver gang de traff oss, pleide hun å si «ikke farlig, ikke farlig». Videre kom det en voksen speiderjente (en såkalt blåspeider), som noen dager teltet ved gården.

At været på fjellet kunne være lunefullt opplevde vi de siste dagene av ferien. Da falt plutselig temperaturen kraftig og det kom snø på vidda nærmest gården.

Nest siste dagen fikk vi besøk av en mann som het Sveinung. Det var kjølign ute og han ble buden inn. Han fortalte om sin store familie og mye annet, som vi barna syntes var morsomt å høre på. Og han sa at det var mye ryper i fjellet det året, noe som i høy grad interesserte far og mor. Samme høst fikk vi noen ryper fra Sveinung, og som takk sendte vi tilbake en god del med barnetøy.

Så kom hjemturen dette året også, ubønhørlig. Vi gutta fikk i tur og orden sitte oppå hesten. Jon gikk ved siden av med tømmene. Som forrige gang skulle vi nå også bli veid på «tollvekta» ved stasjonen. Far toppet med sine 100 kg.

Noen tiår senere, i 1964, kom jeg kjørende med familien (våre barn var 15, 12 og 9 år) fra Røros og sydover. Ved Os

svingte jeg inn over fjellveien til Tolga. Her var det da kommet bomvei fram til «sommerfjøset» på Langen gård. Jeg åpnet grinden og fikk se en kar som holdt på å grøfte i veikanten. Jeg stoppet ved ham og holdt på å si: "Mr.Livingstone, I suppose?" Men i stedet sa jeg: "Du må være Jon". Han hadde nesten ikke forandret seg noe. Det ble et hyggelig gjensyn. Alt på gården var som før. Dog var det nå bølgeblikk på gamleboligen og det var bygget en flott hytte på "Øya". En datter fra den familien vi ferierte sammen med i 1927 og 1929, hadde også en tid hatt en hytte der oppe. "Vårt" hus var nylig vasket, for det skulle snart komme nye leietakere den sommeren. Av den grunn fikk vi bare se alt utenfra. Da vi kjørte videre, så vi at det var blitt bygget bro over bekken "vår". Kjøreveien ellers var også fin. Vi var alle enige om at på Langen burde også vi en gang ha sommerferie.

Adresse:

Thorbjørn Smedsrud, Mortensvingen 10, 0284 Oslo.